

UCHWAŁA NR XI/109/20
RADY GMINY CHEŁMNO

z dnia 9 kwietnia 2020 r.

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2020-2022 w Gminie Chełmno

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 506 z późn. zm.) w związku z art. 176 pkt 1 oraz art. 179 ust.2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1111 z późn. zm.) Rada Gminy Chełmno uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjąć Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2020 – 2022, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Chełmno.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Chełmno



Mieczysław Urbański

**Załącznik do Uchwały Nr XI/109/20
Rady Gminy Chełmno
z dnia 9 kwietnia 2020 r.**



**Program Wspierania Rodziny
dla Gminy Chełmno
na lata 2020-2022**

Chełmno 2020

A small, handwritten signature in blue ink is located in the bottom right corner of the page.

Spis treści:

Rozdział I Wstęp	3
Rozdział II Wiadomości ogólne.....	4
2.1. Podstawa prawna Programu.....	4
2.2. Podstawowe definicje.....	5
2.3. Zasady działania Programu.....	6
2.4. Cele programu.....	6
2.5. Działania.....	7
2.6. Realizatorzy Programu.....	8
Rozdział III Diagnoza problemów społecznych wpływających na rodzinę.....	9
3.1. Informacja o gminie.....	9
3.1.1. Wsparcie rodziny	9
3.1.2. Pomoc w opiece i wychowaniu	11
3.2. Analiza SWOT	15
3.3. Instytucje, które mogą udzielać pomocy i wsparcia rodzinie.....	16
Rozdział IV Zadania i realizacje Gminnego Programu Wsparcia Rodziny.....	17
4.1. Harmonogram i plan realizacji zadań.....	17
4.2. Zasady finansowania Programu i pozyskiwania środków.....	18
4.3. Monitoring.....	18
4.4. Przewidywane efekty programu.....	19
Rozdział V Zakończenie.....	19

Rozdział I Wstęp

Rodzina jako najważniejsze środowisko dziecka kształtuje jego prawidłowy rozwój fizyczny, intelektualny, uczuciowy i społeczny. Zapewnia właściwe warunki zabawy, snu, pracy. Rozwija zainteresowania i dostarcza nowych bodźców do permanentnego kształcenia. Żadne oddziaływanie zewnętrzne nie wywiera na dziecko tak zdecydowanego wpływu jak dom rodzinny. Tylko najbliższe otoczenie jest w stanie stworzyć najlepsze warunki do nauczania i przekazywania wartości kulturowych, etycznych, społecznych, duchowych i religijnych istotnych dla rozwoju własnego i społeczeństwa.

Rodzina jako podstawowa komórka społeczeństwa oraz naturalne środowisko rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, powinna być otoczona niezbędną ochroną oraz wsparciem, aby mogła w pełnym zakresie wypełniać swoje obowiązki w społeczeństwie. Polityka rodzinna zajmuje szczególnie ważne miejsce w systemie polityki i pomocy społecznej. Obejmuje ona całokształt działań podejmowanych przez państwo, samorządy terytorialne, organizacje pozarządowe i inne podmioty w celu stworzenia odpowiednich warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodzin i spełniania przez nie funkcji istotnych zarówno dla ich członków, jak i dla całego społeczeństwa.

Potrzeba udzielenia pomocy, wsparcia zewnętrznego lub interwencji zachodzi szczególnie w sytuacji kiedy rodzina przeżywa kryzys i nie jest w stanie poradzić sobie z problemami, kiedy rodzice nie mogą, nie potrafią bądź nie chcą wywiązać się ze swoich rodzicielskich obowiązków. Przyczyną dysfunkcji rodziny najczęściej są: alkoholizm, przemoc, ubóstwo, bezrobocie, bezradność i niezaradność rodziców w prowadzeniu gospodarstwa domowego i pełnieniu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, niepełnosprawność rodziców.

Głównym założeniem Programu jest stworzenie optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej oraz wspieranie rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo - wychowawczych.

Program Wspierania Rodziny w Gminie Chełmno na lata 2020-2022 opracowany został w oparciu o założenia Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r.

Zapisy przytoczonej wyżej Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej realizuje w Gminie Chełmno - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS), który jest jednostką organizacyjną Gminy Chełmno utworzoną przez Radę Gminy Chełmno, finansowaną w formie jednostki budżetowej i nieposiadającą osobowości prawnej.

GOPS działa w granicach administracyjnych Gminy Chełmno, a nadzór sprawuje Wójt Gminy Chełmno.

GOPS działa w szczególności na podstawie:

- ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 506 z późn. zm.
- .ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1507 z późn. zm.) oraz innych przepisów prawa materialnego, które dotyczą działań GOPS,
- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1111 z późn. zm.).

Program realizowany jest zgodnie z celami:

- Kujawsko - Pomorskiego Programu Wspierania Rodziny na lata 2014-2022,
- Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar przemocy w Rodzinie na lata 2019 -2023,
- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Chełmno na lata 2016-2023.

Program uwzględnia lokalne uwarunkowania i nakreśla kierunki działań w perspektywie trzyletniej. Nadrzędnym ich celem jest wspieranie rodziny w jej opiekuńczo wychowawczej roli względem dzieci.

Rozdział II Wiadomości ogólne

2.1. Podstawa prawna Programu

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.
- Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r.
- Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r.
- Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r.
- Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r.
- Kodeks rodzinny i opiekuńczy z dnia 25 lutego 1964 r.
- Ustawa o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 z 4 lutego 2011 r.

2.2. Podstawowe definicje

- Rodzina

Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej to osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące.

Funkcje instytucjonalne rodziny:

- materialno- ekonomiczna
- opiekuńczo-zabezpieczająca
- prokreacyjna
- seksualna
- legalizacyjno- kontrolna
- socjalizacyjno-wychowawcza
- klasowa
- kulturalna
- rekreacyjno- towarzyska
- emocjonalno- ekspresyjna

- Asystent rodziny

Ustawa o wspieraniu rodziny podaje, iż Asystent rodziny to osoba, do której zadań należy m. in.: opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny, udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, nabywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych z dziećmi, wspieranie aktywności społecznej rodzin, motywowanie członków rodziny do podnoszenia lub nabywania kwalifikacji zawodowych, udzielanie wsparcia dzieciom, motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziny celem kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych. Asystent podejmuje również działania interwencyjne i zaradcze w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin.

Asystent rodziny powinien nieustannie pogłębiać swoją wiedzę i zdobywać nowe umiejętności. Asystenta rodziny zatrudnia kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, który organizuje pracę z rodziną.

- Rodzina wspierająca

Rodzina wspierająca to rodzina, która pomaga rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej. Rodzina wspierająca przy współpracy z asystentem rodziny nabywa umiejętności w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych. Pełnienie tej funkcji może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka.

- Placówka wsparcia dziennego

W celu wsparcia rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego.

Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w formie:

- opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic środowiskowych, klubów i ognisk wychowawczych,
- specjalistycznej,
- pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę

Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie opiekuńczej zapewnia dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę, zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań.

- Wsparcie kierowane do rodzin przez działania:

- instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny;
- placówek wsparcia dziennego;
- rodzin wspierających.

2.3. Zasady działania Programu

Program wspierania rodziny oparty jest na wzajemnej współpracy i współdziałaniu odpowiednich służb publicznych, organizacji, kościołów i związków wyznaniowych, a także innych środowisk i osób fizycznych uprawnionych lub zobowiązanych z poszanowaniem praw człowieka i praw dziecka.

2.4. Cele programu

Misją Programu wspierania rodziny jest zapewnienie rodzinom i ich dzieciom na terenie Gminy Chełmno wielowymiarowego i zintegrowanego systemu wsparcia, szczególnie w sytuacjach kryzysu i w obliczu trudności życiowych.

Główne cele programu wsparcia rodzin naturalnych:

- edukowanie i wczesne interweniowanie w rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- rozwijanie środowiskowych form pomocy rodzinie,
- zapewnienie dzieciom z terenu Gminy Chełmno opieki, która gwarantowałaby zaspokojenie ich potrzeb psychofizycznych i właściwe warunki do prawidłowego rozwoju,
- wzmocnienie roli i funkcji rodziny,
- rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
- podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
- pomoc w integracji rodziny,
- przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- dążenie do reintegracji rodziny,
- usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze,
- poradnictwo specjalistyczne i prawne,
- organizowanie dla rodzinnych form opieki zastępczej grup wsparcia zróżnicowanych ze względu na różnorodność problemów i potrzeb społecznych,
- współpraca między gminą a powiatem.

Realizacja przyjętych w programie celów umożliwi funkcjonowanie dzieci w ich środowisku naturalnym, rodzinie biologicznej, ograniczy umieszczenia dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych lub rodzinnej pieczy zastępczej oraz umożliwi szybki powrotu dziecka do rodziny naturalnej. Konsekwencją osiągniętych celów będzie ograniczenie instytucjonalnych form opieki nad dzieckiem oraz minimalizacji sieroctwa społecznego.

2.5. Działania

Kierunki działań:

- koordynowanie działań różnych instytucji i organizacji działających na rzecz dziecka i rodziny w Gminie Chełmno,
- wdrażanie kompleksowego systemu działań profilaktyczno- interwencyjnych obejmujących całą rodzinę,
- opracowywanie i organizowanie systemu postępowania z rodziną zagrożoną umieszczeniem dziecka w placówce lub innej formie opieki zastępczej,
- tworzenie rejestru dzieci zagrożonych umieszczeniem w zastępczych formach opieki,
- umożliwienie rodzinom wymagającym wsparcia łatwego dostępu do specjalistów,
- pomoc metodyczna dla osób pracujących z rodziną dysfunkcyjną,
- tworzenie grup wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- tworzenie grup edukacyjnych dla rodziców wymagających pomocy w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- udzielanie wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo- wychowawczych przez przydzielenie asystenta rodziny,
- organizowanie zajęć opiekuńczo-wychowawczych w ognisku wychowawczym,
- stwarzanie warunków do powstawania rodzin wspierających,
- organizowanie wypoczynku letniego i zimowego dzieciom i młodzieży z rodzin wymagających wsparcia,
- organizowanie lub umożliwienie uczestnictwa w różnorodnych zajęciach i imprezach okolicznościowych dla dzieci z rodzin wymagających wsparcia,
- umożliwienie skorzystania z terapii rodzinom wymagających wsparcia,
- umożliwienie skorzystania z mediacji,
- prowadzenie działań na rzecz przywracania więzi rodzinnych.

2.6. Realizatorzy Programu:

- Mieszkańcy Gminy Chełmno,
- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Zespół Interdyscyplinarny,

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Urząd Gminy Chełmno,
- Policja,
- Sąd,
- Placówki Oświatowe,
- Placówki ochrony zdrowia,
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej,
- Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna,
- Organizacje Pozarządowe,
- Kluby Sportowe
- Ochotnicza Straż Pożarna

Rozdział III Diagnoza problemów społecznych wpływających na rodzinę

3.1. Informacja o gminie

Liczba mieszkańców Gminy Chełmno systematycznie wzrasta. W/g stanu na dzień 31.12.2019 r. wynosi 6095 , a w/g stanu na dzień 31.12.2015 r. wynosi 5760. Zmiana liczby ludności w stosunku do roku 2015 wynosi + 335 osoby, tj. nastąpił przyrost o ponad 5 %. W tym czasie ludność Powiatu Chełmińskiego zwiększyła się o 69 osób. Udział kobiet i mężczyzn w ogóle mieszkańców rozkłada się równomiernie.

Wzrost liczby mieszkańców Gminy spowodowany jest głównie osiedlaniem się na jej terenie osób z zewnątrz, najczęściej z pobliskiego Miasta Chełmna, a nie przyrostem naturalnym. Największy wpływ na ten proces ma atrakcyjne położenie Gminy względem Miasta. Napływ nowych mieszkańców zauważalny jest zwłaszcza w miejscowościach najbliższej okolicy Chełmna. Niektóre miejscowości takie jak: Klamry, Nowe Dobra zwiększyły liczbę mieszkańców o połowę.

Tab. 1 Ludność Gminy Chełmno wg płci i struktury wieku.

rok	Liczba mieszkańców		
	Ogółem	Kobiet	Mężczyzn
2016	5 914	2 925	2 989
2017	5 977	2 958	3 019
2018	6 050	2 993	3 057
2019	6 095	3 055	3 040

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych za okres 2016-2018 z Banku Danych Lokalnych GUS i 2019 strona internetowa Gmina Chełmno.

3.1.1 Wsparcie rodziny

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

Do zadań samorządu gminnego należy:

- analiza sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
- wzmocnienie roli i funkcji rodziny,
- rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
- podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
- pomoc w integracji rodziny,
- przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- dążenie do reintegracji rodziny.

Formą wsparcia rodziny jest asystentura rodzin. Polega ona na zindywidualizowanej pracy w rodzinie i dla rodziny, której celem jest przezwyciężenie trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W tym celu przydziela się rodzinie asystenta rodziny, którego zatrudnia kierownik ośrodka pomocy społecznej organizującej pracę z rodziną. Asystent rodziny zajmuje się m.in. udzielaniem wsparcia psychologiczno-emocjonalnego rodzinie, motywuje i aktywizuje rodzinę, doradza jej, diagnozuje jej problemy, monitoruje ją.

W swojej pracy wykorzystuje elementy terapii, konsultacji, mediacji, superwizji. Podejmuje działania mające na celu zniwelowanie bezradności w pełnieniu funkcji wychowawczej i opiekuńczej.

Na terenie Gminy Chełmno zatrudniony jest obecnie jeden asystent rodziny w wymiarze 2/5 etatu (2016-2017 - 1 etat, 2018 -2019 – 2/5 etatu).

Dane przedstawione przez GOPS w Chełmnie za lata 2016–2019 wskazują, że liczba rodzin borykających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, a tym samym osób będących pod opieką asystenta rodziny utrzymuje się na podobnym poziomie. W 2016 roku liczba rodzin objętych asystenturą wynosiła 14 rodzin, a dzieci 35, w 2019 wspieranych rodzin było 11, a liczba dzieci 37.

Malejąca liczba rodzin nie wynika jednakże z poprawy wydolności rodzin pod względem opiekuńczo-wychowawczym, a z problemów związanych z zatrudnieniem asystenta.

W 2019 roku pomimo 3 ogłoszonych naborów przez okres 6 miesięcy nie było kandydata na to stanowisko.

Zmniejszony wymiar czasu pracy i ilość rodzin objętych wsparciem asystenta jest też spowodowany brakiem osób chętnych pracować w pełnym wymiarze czasu pracy.

Tab. 2 Ilość rodzin objętych opieką asystenta rodziny.

rok	Ilość rodzin objętych opieką asystenta rodziny	
	rodzin	ilość dzieci
2016	14	35
2017	10	26
2018	7	16
2019	11	37

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Chełmnie.

Wzrastają także koszty związane z zatrudnieniem asystenta:

- o w 2016 r. koszty poniesione na zatrudnienie asystenta rodziny bez względu na źródło finansowania to kwota 29 163,00 zł,
- o w 2017 r. łączny koszt poniesiony w związku z zatrudnieniem asystenta to kwota 19 679,81 zł,
- o w 2018 r. koszty związane z zatrudnieniem asystenta wyniosły: 14 163,47 zł,
- o w 2019 r. koszty związane z zatrudnieniem asystenta wyniosły: 10 070,09 zł,

Koszty związane z zatrudnieniem asystenta rodziny maleją, jednak związane jest to z zmniejszającym się wymiarem czasu pracy będącym konsekwencją braku kandydatów do pracy w zawodzie asystent rodziny.

Rodziny objęte asystenturą w Gminie Chełmno najczęściej borykają się z następującymi problemami:

- bezradność w sprawach opiekuńczo– wychowawczych,
- bezradność i niezaradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- samotne rodzicielstwo,
- przemoc w rodzinie,
- alkoholizm, uzależnienia.

Na terenie Gminy Chełmno nie są prowadzone placówki wsparcia dziennego.

3.1.2. Pomoc w opiece i wychowaniu dziecka.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny w celu wsparcia rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego.

Placówka wsparcia dziennego zapewnia dziecku: opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań.

W przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców zgodnie z przywołaną wcześniej ustawą sprawowana jest piecza zastępcza.

Rodzinna piecza zastępcza jest formą zapewnienia opieki dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej. Jest to przejściowa – okresowa forma opieki nad dzieckiem. Piecza zastępcza to zarówno umieszczanie dzieci w rodzinach zastępczych, jak i w placówkach opiekuńczo wychowawczych.

W pieczy zastępczej umieszcza się dzieci, których rodzice zostali trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub gdy władza ta została im ograniczona. Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu i po uzyskaniu zgody rodziców zastępczych.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- rodzina zastępcza:
 - spokrewniona,
 - niezawodowa,
 - zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna;
- rodzinny dom dziecka.

Rodzina zastępcza oraz rodzinny dom dziecka zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie.

Dane przedstawione przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chełmnie wskazują na wzrost liczby rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Gminy Chełmno. W 2016 r. w Gminie funkcjonowały 2 rodziny, a w 2019 r. już 5 rodzin. Rodziny zastępcze funkcjonujące w Gminie sprawują także opiekę nad dziećmi spoza Gminy. W 2019 r. w rodzinach zastępczych umieszczonych było 7 dzieci z terenu Gminy Chełmno.

Tab. 3 Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Gminy Chełmno.

rok	Rodzinna zastępcze	
	Ilość rodzin	Liczba dzieci pod opieką rodziny
2016	2	4
2017	3	5
2018	3	5
2019	5	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Chełmnie.

Na terenie naszej Gminy w 2018 r. zamieszkiwało 3 rodziców biologicznych, których 3 dzieci przebywa w rodzinach zastępczych poza terenem Gminy oraz 3 rodziców biologicznych, których 5 dzieci przebywa w rodzinach zastępczych na terenie Gminy Chełmno. W 2019 roku 3 rodziców biologicznych zamieszkuje na terenie Gminy Chełmno (5 dzieci przebywa

w rodzinach zastępczych na terenie Gminy Chełmno) oraz 2 rodziców, których dzieci umieszczeni są w rodzinach poza terenem naszej gminy.

Tym samym w okresie 2018 – 2019 r. pracownicy socjalni GOPS w Chełmnie pracowali z 3 rodzinami biologicznymi, których umieszczone były w pieczy zastępczej na terenie gminy Chełmno i 2 rodzinami, których dzieci były umieszczone w pieczy zastępczej poza Gminą Chełmno.

W Gminie Chełmno, jak wskazują dane przedstawione przez GOPS w Chełmnie od roku 2017-2019 wzrosła liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. W 2017 r. w placówkach umieszczonych było 7 dzieci, a w 2019 r. 13 dzieci. Wszystkie dzieci umieszczane były w placówkach socjalizacyjnych.

Tab. 4 Ilość dzieci z Gminy Chełmno umieszczanych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

rok	Typy placówek opiekuńczo- wychowawczych				Razem
	socjalizacyjne	interwencyjne	specjalistyczno-terapeutyczne	rodzinne	
2016	11	0	0	0	11
2017	7	0	0	0	7
2018	6	0	0	0	6
2019	13	0	0	0	13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Chełmnie.

Funkcjonowanie instytucji pieczy zastępczej wiąże się z obciążeniami finansowymi dla Gminy. Wg danych GOPS w Chełmnie koszty te dla Gminy Chełmno systematycznie wzrastają. W 2019 r. wydatki Gminy za pobyt dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych i z tytułu rodzin zastępczej wyniosły ponad 170 000,00 tys. i były prawie 4 krotnie większe niż w roku 2015.

Sytuacja ta wynika m.in. z większej ilości dzieci umieszczonych w placówkach oraz zwiększających się corocznie kosztów pobytu w placówkach i udziałem % dofinansowania ze strony Gminy (1 rok – 10%, 2 rok- 30%, 3 rok i dalej- 50% kosztów pobytu dziecka w pieczy.

Tab. 5 Odpłatność Gminy za pobyt dzieci w pieczy zastępczej (zł).

rok	Piecza zastępcza		
	Placówki opiekuńczo - wychowawcze	Rodziny zastępcze	Koszty ogółem
2016	106 711,68	5 253,74	111 965,42
2017	140 958,07	14 264,58	155 222,65
2018	161 325,33	24 007,79	185 333, 12
2019	160 508,82	18 281,82	178 790,64

Diagnoza przeprowadzona na podstawie analizy dokumentów naszego ośrodka wykazała, że osoby korzystające z pomocy mają trudności opiekuńczo-wychowawcze przejawiające się m.in. w:

- wypełnianiu ról rodzicielskich,
- budowaniu pozytywnych relacji z dziećmi,
- gospodarowaniu własnym budżetem,
- zabezpieczeniu potrzeb dziecka,
- uwikłanie w uzależnienia,
- radzeniu sobie z problemami,
- poszukiwaniu zatrudnienia i poruszaniu się po rynku pracy.

Trudności te spowodowane są brakiem wykształcenia, kwalifikacji zawodowych, niepełnosprawnością, dziedziczeniem biedy, przemocą, nadużywaniem alkoholu oraz pozytywnych wzorców. Na podstawie obserwacji rodzin, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej diagnozuje się także brak odpowiedzialności za własne dzieci.

Zaobserwować można roszczeniowość rodzin oraz uzależnienie od świadczeń pomocy społecznej prowadzące do bierności i niezaradności. Często rodzice w pierwszej kolejności zabezpieczają własne potrzeby, a nie potrzeby dzieci, tym samym zaniedbując dzieci.

Dysfunkcje rodziny często prowadzą do zagrożenia bezpieczeństwa dziecka poprzez pozbawienie dziecka możliwości prawidłowego rozwoju.

W takich sytuacjach należy skierować do rodziny wsparcie mające na celu stworzenie optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej. Jednak, kiedy to wsparcie zawiedzie należy umieścić dzieci poza rodziną - w systemie pieczy zastępczej (rodziny zastępcze, placówki opiekuńczo-wychowawcze).

3.2. Analiza SWOT

Słabe strony	Mocne strony
<ul style="list-style-type: none">- niskie wykształcenie rodziców,- rozpad związków,- bezradność rodziców w sprawowaniu opieki i wychowaniu dzieci,- dziedziczenie biedy i niezaradności,- zwiększanie ilości rodzin dysfunkcyjnych,- uzależnienie od instytucji pomocowych, roszczeniowość,- uzależnienia,- przemoc w rodzinie,- brak rodzin wspierających,- brak grup samopomocowych,- brak wystarczających ofert na zagospodarowanie czasu wolnego dzieciom,- brak lokali socjalnych,- obarczanie samorządów nowymi zadaniami bez zabezpieczenia środków finansowych,- brak wystarczającej bazy placówek wsparcia dziennego (np. prowadzonych w formie opiekuńczej tj. koła zainteresowań, świetlice środowiskowe, kluby i ogniska wychowawcze; w formie specjalistycznej np. zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz korekcyjne; w formie pracy podwórkowej tj. działania animacyjne i socjoterapeutyczne),- brak świetlic dla młodzieży zagrożonej demoralizacją.	<ul style="list-style-type: none">- baza oświatowa – 4 szkoły na terenie Gminy Chełmno,- wykształcona kadra instytucji pomocowych,- poradnictwo specjalistyczne (pedagog i psycholog),- współpraca między instytucjami,- pozyskiwanie środków unijnych na realizację działań wspomagających rodziny,- niwelowanie ubóstwa,- integracja ze środowiskiem,- działalność OPS, Zespołu Interdyscyplinarnego, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,- Asystenta rodziny.

Zagrożenia	Szanse
<ul style="list-style-type: none"> - emigracja- zmiana miejsca zamieszkania w celu poprawy warunków bytowych (większe szanse na znalezienia pracy), - brak środków na realizację zadań, - wzrost liczby rodzin objętych wsparciem Ośrodka z powodu problemów opiekuńczo-wychowawczych, - wzrost ilości dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej, - wzrost liczby patologicznych zachowań wśród dzieci i młodzieży, - występowanie zjawiska przemocy w rodzinie, - brak pozytywnych wzorców, wartości, - rozpad rodzin, - uzależnienia od środków psychoaktywnych, - duże koszty szkoleń specjalistycznych, ograniczających dostęp do podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników, - ryzyko wypalenia zawodowego pracowników. 	<ul style="list-style-type: none"> -pozyskiwanie funduszy ze środków krajowych i Unii Europejskiej, - zlecenie zadań organizacjom pozarządowym, - wymiana informacji między gminami- dobre praktyki, - udział pracowników socjalnych w szkoleniach i warsztatach, - usprawnienie przepływu informacji w zakresie potrzeb i możliwości ich zabezpieczenia, - utworzenie grup samopomocowych, - utworzenie placówek wsparcia dziennego, - kampanie informacyjno- edukacyjne.

3.3. Instytucje, które mogą udzielać pomocy i wsparcia rodzinie

- Szkoła Podstawowa w Podwiesku,
- Szkoła Podstawowa w Starogrodzie,
- Szkoła Podstawowa w Kolnie,
- Szkoła Podstawowa w Małych Łunawach,
- Przedszkole w Kolnie,
- Przedszkole w Małych Łunawach,
- Przedszkole w Starogrodzie,
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Chełmnie,
- Komenda Powiatowa Policji w Chełmnie,
- Sąd Rejonowy w Chełmnie,

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmnie,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chełmnie,
- Kluby piłkarskie: Błękitni Łunawy, GLKS Gwiazda Starogród, Tartak Klamry,
- Kościół pod wezwaniem Najświętszego Serca Pana Jezusa w Górnych Wymiarach,
- Kościół pod wezwaniem św. Barbary w Starogrodzie,
- Kościół pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Wielkich Łunawach,
- Kościół pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Chełmnie,
- Zakład Opieki Zdrowotnej w Chełmnie,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Twój Lekarz ” w Chełmnie,
- Niepubliczny Ośrodek Zdrowia w Dolnych Wymiarach.

Rozdział IV Zadania i realizacja Gminnego Programu Wsparcia Rodziny

4.1. Harmonogram i plan realizacji zadań

Lp.	Zadanie	Realizator	Termin wykonania
1.	Budowanie systemu pomocowego i wzmocnienie rodziny wymagającej pomocy	GOPS Chełmno	2020-2022
2.	Zatrudnianie Asystentów rodziny	GOPS Chełmno	2020-2022
3.	Aktywizowanie rodziców w celu przywrócenia zdolności wychowawczej	GOPS Chełmno	2020-2022
4.	Dążenie do wzmocnienia funkcji wychowawczych	GOPS Chełmno	2020-2022
5.	Organizowanie czasu wolnego	GOPS Chełmno, GKP i RPA oraz PN w Chełmnie, Kluby sportowe, OSP	2020-2022
6.	Pomoc i opieka specjalistyczna	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Chełmnie GOPS Chełmno	2020-2022
8.	Poprawa, jakości życia i zapewnienie bezpieczeństwa	GOPS Chełmnie	2020 - 2022
9.	Udzielenie pomocy finansowej	GOPS w Chełmnie Urząd Gmin y w Chełmnie	2020- 2022
10.	Dożywianie dzieci i młodzieży	GOPS w Chełmnie, Placówki Oświatowe	2020- 2022
11.	Zakup podręczników szkolnych	Urząd Gminy w Chełmnie	2020-2022
12.	Działanie zespołu do spraw przeciwdziałania przemocy	GOPS w Chełmnie	2020-2022
13.	Rozwijanie systemu poradnictwa specjalistycznego np. poprzez	GOPS Chełmno, GKP i RPA oraz PAN w Chełmnie,	2020-2022

	zatrudnienie psychologa		
14.	Edukacja i poradnictwo dla osób uzależnionych	GKP i RPA oraz PAN w Chełmnie,	2020-2022
15.	Budowanie systemu wsparcia np. programy profilaktyczne	Placówki Oświatowe	2020-2022
16.	Promocja programów profilaktycznych np. konkursy plastyczne	Placówki Oświatowe	2020-2022
17.	Organizacja spotkań integracyjnych, np. gwiazdka, piknik, Dzień Dziecka	GOPS w Chełmnie, GKP i RPA oraz PN w Chełmnie, Gmina Chełmno	2020-2022
18.	Działanie na rzecz integracji rodziny (KGW, dożynki, festyn rodzinny)	Gmina Chełmno, Kuby sportowe, OSP	2020-2022
19.	Promowanie asystentury rodzinnej	GOPS w Chełmnie	2020-2022
21.	Organizowanie szkoleń, kursów, dofinansowanie nauki, studiów	GOPS w Chełmnie, KP i RPA oraz PN w Chełmnie, PUP w Chełmnie (Państwowy Fundusz Szkoleniowy),	2020-2022
22.	Pomoc prawna	Urząd Gminy Chełmno, PCPR Chełmno	2020-2022

4.2. Zasady finansowania Programu i pozyskiwania środków

Projektowane źródła finansowania Programu:

1. Budżet państwa,
2. Samorząd terytorialny,
3. Fundusze unijne,
5. Organizacje pozarządowe,
6. Inne źródła (np. darowizny).

4.3. Monitoring

Program Wspierania Rodziny w Gminie Chełmno określa perspektywy polityki prorodzinnej Gminy Chełmno w perspektywie czasowej 2020-2023 r., jest kontynuacją Programu Wspierania Rodziny w Gminie Chełmno realizowanym w latach 2016-2018.

W/w program ma charakter otwarty i elastyczny. Pojawienie się nowych możliwości, czy to organizacyjnych, prawnych, czy też zidentyfikowanie nowych potrzeb społecznych będzie uzasadniało uzupełnienie programu o nowe zapisy.

Monitoring programu będzie miał na celu pomiar postępu, systematyczne kontrolowanie, czy wszystkie zaplanowane czynności przebiegają zgodnie z planem na każdym etapie realizacji projektu. Monitorowanie będzie spełniać funkcję wewnętrznej kontroli realizacji zadań. Kontrola ta będzie obejmować kontrolę bieżącą, czyli ocenę skuteczności poszczególnych działań oraz sposobu realizacji programu. Kończącą oceną będzie sprawozdanie z realizacji programu.

Nadzór nad realizacją całości zadań założonych w Programie Wspierania Rodziny będzie należał do organizatora odpowiedzialnego za wdrażanie programu.

Ocena realizacji programu będzie się odbywać corocznie na podstawie sprawozdań przedkładanych w każdym roku przez realizatorów zadań. Skuteczna realizacja niniejszego programu będzie uzależniona od dostępności środków finansowych niezbędnych do realizacji zapisów programu, zaangażowania lokalnych zasobów instytucjonalnych we wspólne działania, koordynacji działań i współpracy zainteresowanych podmiotów.

4.4. Przewidywane efekty programu:

- promocja i kreowanie pozytywnego modelu rodziny,
- zwiększenie i nabycie umiejętności opiekuńczo- wychowawczych rodziców,
- zwiększenie wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w pełnieniu ról rodzicielskich,
- objęcie wsparciem asystenta rodziny rodzin będących w kryzysie,
- zwiększenie dostępu do informacji dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych,
- usamodzielnienie rodzin,
- utworzenie grup samopomocowych,
- poprawa sytuacji bytowej rodzin,
- promowanie asystentury rodzinnej.

Efekty realizacji zgodne z celami szczegółowymi Programu.

V Zakończenie

Program wspierania rodziny został opracowany na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Program zawiera najważniejsze cele i kierunki działań, podejmowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmno, jako realizator niniejszego Programu.

Program stanowi próbę wyznaczenia kierunków działań w środowisku lokalnym tak, aby dzieci funkcjonujące w rodzinach dysfunkcyjnych mogły przebywać pod opieką swoich rodziców biologicznych. Dlatego szczególnie ważne staje się wspieranie niewydolnych rodzin naturalnych znajdujących się w kryzysie.

Zastępcze, rodzinne formy opieki nad dzieckiem są najlepszym rozwiązaniem w sytuacji, kiedy dziecko pozbawione jest możliwości wzrastania i rozwoju w rodzinie naturalnej.

Zapewnienie dziecku właściwego kontaktu emocjonalnego oraz warunków wychowania i opieki są o wiele korzystniejsze niż w przypadku dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo -wychowawczych. Rodziny zastępcze zapewniają bowiem w sposób właściwy potrzeby emocjonalne dzieci tj. potrzeba miłości, poczucia bezpieczeństwa, akceptacji, uznania. Ponadto wychowanie w warunkach rodzinnych daje dzieciom pozbawionym opieki przez rodzinę naturalną możliwość wszechstronnego przygotowania się do samodzielnego i odpowiedzialnego życia.

Ważne jest zatem dążenie do rozwoju systemu pieczy zastępczej poprzez pozyskiwanie rodzin zastępczych, szczególnie tych o charakterze zawodowym. Tylko przy pełnej współpracy samorządu, władz lokalnych, sądu, gminy, powiatu (poradnictwa rodzinnego), lokalnych organizacji pozarządowych, placówek oświatowych, placówek ochrony zdrowia oraz tutaj. Ośrodka Pomocy Społecznej realizacja Programu może być pełna i efektywna.

Niniejszy program jest dokumentem otwartym i może podlegać okresowej weryfikacji i modyfikacji. Jest on kontynuacją Programu wspierania rodziny w Gminie Chełmno opracowanego na lata 2016-2018, który został przyjęty Uchwałą NR XI/83/16 Rady Gminy Chełmno z dnia 23 marca 2016 roku.

Program jest odpowiedzią na obowiązek ustawowy nałożony na gminę, który nakazuje samorządowi podejmowanie działań wspierających rodzinę przeżywającą trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo- wychowawczych.

Program wspierania rodziny wpisuje się w cel ogólny II Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Chełmno na lata 2016–2023: „Poprawa funkcjonowania rodzin w życiu społecznym do roku 2023” oraz cel szczegółowy: „Zwiększenie działań podejmowanych na rzecz wzmocnienia rodziny”.